

Z. Rotrekl költészetéről

Született 1962-ben Salgótarjánban. Az ELTE magyar-szlovák szakán végzett 1985-ben. A *Vigilia* belső munkatársa.

A brünni születésű Zdenek Rotrekl (1920) a cseh keresztény szellemiség egyik legjelentősebb és legnagyobb hatású költője, kritikus és publicistája, aki azonban csupán az elmúlt néhány évben nyerhette el méltó helyét az irodalomban. Ígéretesnek induló költői-művészi pályáját törte derékba, hogy 1948-ban kizárták az egyetemről, előbb kötel általi halálra ítélték, majd életfogytiglanra enyhítették a büntetést. Az 1968-as prágai tavasz rövid intermezzóját leszámítva tiltott szerzőként tartották nyilván Csehszlovákiában. Az 1990-es fordulat után az újraindított *Akord* című folyóirat főszerkesztője, 1991-ben elnyerte a rangos Jan Zahradníček-díjat.

Rotrekl költői pályáját a negyvenes években kezdte, s a masyarak humanista-huszita hagyományokra alapozó nemzeti programmal szemben a harmincas évektől egyre erősödő konzervatív gondolkodásmódot képviselő Jan Zahradníček és Jakub Deml nyomdokaiba lépve a cseh barokk költői hagyomány és a nyugat-európai impulzusokat magába olvasztó, megújuló katolicizmus szellemi vonzaskörében alkotott, amint arról *Lélekinga* (*Kyvadlo duše*, 1940), *Kőcímer* (*Kamenny erb*, 1944), *Pergamének* (*Pergameny*, 1947) című kötetei árulkodnak.

1945 utáni köteteinek sorsa tragikusan alakult: az 1948-as *Zsoltárokat* (*Zalmy*) megsemmisítették, az 1952-68-as korszak terméséből válogatott *Malachit* címűt pedig 1969-ben betiltották. A szamizdat-verseken és írásokon kívül azonban időközben legalább fél tucat kötetete látott napvilágot külföldön, többek között a *Világosság sötétben érkezik* (1977) című prózakötet, az önéletrajzi elemeket tartalmazó *Az eltávozó fa fészke* (1978) címet viselő mű.

Rotrekl költészete számos forrásból táplálkozik, ám szinte egyik sem oly bő vizű és termékeny, mint a *Szentírás*, amely komoly filozófiai, történelmi és művészeti tudással, a szanszkrit kultúra ismeretével kiegészülve szolgál Rotrekl verseinek háttéréül. Rotrekl költészete erős sodrású és áradó, melyre az expresszív kifejezés-mód és a kifejtő, variációs témakezelés a jellemző: a litániák makacsul ismétlődő formájához a gondolatok és képek szinte ellenőrizhetetlen folyása társul, s így e szövegekre, amint azt Jan Trefulka írta, „az izzás és hűvösség, a tézis és antitézis... a meditáció és az impresszió... az örökkévalóság és a mulandóság” megjelenítése egyaránt jellemző.

Az állandó keresés jegyében közeledik Istenhez, hite nem a kiválasztottaké, nem gőgös és magabiztos, hanem tele van kétségekkel, megtorpanásokkal, időnként rettenettel: „*Hová tűnik a remény / Ki tudja / — talán a koporsóra hulló rögök döngésébe...*” — ám mindig átsüt rajta a megváltás reménye, amit azt az itt következő két költeményének művészi fordítása is bizonyítja.